

Asia: VN/2588/2024

Lausuntopyyntö: Arviomuistio kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta ja ostolaskutietojen julkaisemisesta

Yleistä

Ovatko arviomuistion nykytilan kuvausta koskevat osiot oikeansuuntaisia ja riittävän kattavia? Olisiko nykytilan kuvausta syytä täydentää joillain näkökulmilla tai tarpeellisilla tiedoilla?

Nykytilan kuvausta koskevat osiot ovat oikean suuntaisia ja yleisellä tasolla melko kattavia. Hankintayksiköiden näkökulmia (erilaisia prosesseja ja toimintatapoja, järjestelmiä ym.) voisi kuitenkin avata tarkemmin. On hyvä huomioida, että eri hankintayksiköillä on hyvin erilaiset lähtötilanteet ja resurssit käytettävissään.

Ovatko arviomuistioissa esitetyt toimenpiteet vaikutuksineen oikeansuuntaisia? Olisiko toimenpiteitä syytä täydentää joillakin näkökulmilla jatkovalmistelussa?

Toimenpiteet vaikutuksineen ovat yleisellä tasolla oikeansuuntaisia, mutta hankintayksiköille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa ei ole huomioitu riittävästi. Useassa kohdassa mainittu ”lisää vähäisesti hallinnollista taakkaa” ei monessa kohtaa pidä paikkaansa, vaan aiheutuva työmäärä ja lisäksi järjestelmäkehityksen vaatimat resurssit ovat huomattavat. Toimenpiteisiin liittyviä todellisia hankintayksiköille aiheutuvia kustannuksia ja rahoitusta ei ole juurikaan avattu.

Merkittävä huolenaihe syntyy myös laajan ostolaskutiedon ja tarjousaineistojen kertymisestä. Laskuissa ja tarjouksissa on usein tietoja, jotka yksittäisinä tietoina eivät olisi salassa pidettäviä, mutta kasaantuessaan laajoiksi tietokannoiksi voivat muuttua salassa pidettäviksi (esim. julkisuuslain vahinkoedellytyslausekkeiden ja vaarattomuusedellytysten arviointi) tai turvallisuusluokitelluiksi.

Huomiona myös, että hankinnoissa merkittävimmin kustannuksia laskeva tekijä on tarjoushalukkuuden ja kilpailun lisääntyminen. Esim. ostolaskudatan julkisuus vaikuttaa yritysten mahdollisuuksiin suojata liikesalaisuuksiaan ja lisäsääntely kokemuksemme mukaan muutoinkin vähentää tarjoushalukkuutta, joka taas kasvattaa hankintahintoja

Hankintatietovarannon soveltamisala ja säädösympäristö

Onko hankintatietovarannon perustamisen ja ylläpidon edellyttämät sääntelytarpeet tunnistettu kattavasti?

Esitettyyn hankintatietovarantoon liittyy monitahoisia kysymyksiä ja erityisesti turvakriittisten hankkeiden osalta olemme lausuneet edellä mm. huolenaiheitamme tietojen kasautumisvaikutuksista.

Onko sellaisia hankintayksiköitä tai hankintoja, jotka erityisesti tulisi rajata tulevan hankintatietovarantoa koskevan sääntelyn ulkopuolelle tai toisaalta sisällyttää siihen?

Tietovarantoon tulisi toimittaa vain täysin julkista tietoa, jonka osalta ei ole riskiä muodostua salassa pidettäväksi tai turvaluokitelluksi myöskään tiedon kasaantumisvaikutuksen kautta. Hankintayksiköillä tulisi olla harkintavalta arvioida tiedon kasaantumisvaikutusta.

Sisältävätkö hankintayksiköiden ostolaskutiedot henkilötietoja siinä määrin, että niiden käsittely saattaisi aiheuttaa EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetun korkean riskin? Jos kyllä, yksilöi, millaisia henkilötietoja tai erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja hankintadata voi sisältää.

Ostolaskuilla olevat henkilötiedot voivat aiheuttaa tietosuoja-asetuksessa tarkoitetun korkean riskin. Ostolaskuilla on usein esim. tilauksen yhteyshenkilön nimi ja lisäksi toimitusosoite, joka on yhdistettävissä henkilötietoon. Toimittajat sisällyttävät ostolaskuille välillä myös työntekijät laskutettuine työaikoineen.

Mille organisaatioille tulisi säätää oikeus saada omien tehtäviensä kannalta välttämättömät tiedot hankintatietovarannosta salassapitosäännösten estämättä?

Hankintojen valvontaviranomaisille huomioiden, että turvaluokiteltujen tietojen osalta hankintayksiköllä tulisi olla tapauskohtainen harkintavalta tietojen tietokantaan toimittamisesta.

Hankintatietovarannon tietosisällöt

Puuttuuko hankintatietovarantoon kerättävien tietojen listauksesta joitakin olennaisia tietosisältöjä?

Ei lausuttavaa

Puuttuuko toimenpiteistä jokin tietosisältöjä ja niiden hyödynnettävyyttä parantava toimenpide?

Ei lausuttavaa

Seurataanko hankintayksikkösi hankintasopimusten käyttöä sopimuskauden aikana sopimusjärjestelmän avulla tai muutoin? Onko sopimustietojen keräämiselle esitettävä alustava siirtymäaika riittävä?

Hankintasopimusten käyttöä seurataan sopimuskauden aikana. Senaatti-konsernissa on käytössä sähköinen sopimushallintajärjestelmä ja tilaukset ja ostolaskut kytketään sopimuksiin. Raportointijärjestelmän avulla seurataan sekä sopimuksille kohdistuvia sekä sopimuksettomia ostoja.

Siirtymäajan tulisi olla huomattavasti pidempi, mikäli sopimustietojen keräämiseen päädytään. Vuoden 2025 järjestelmäkehitystä koskevat budjetit lyödään lukkoon alkusyksyllä 2024. Näin

laajoihin uusiin toteutuksiin ei ole tosiasiallisesti rahoitusta eikä resursseja vuoden 2025 aikana, jotta tiedot pystyttäisiin toimittamaan vuoden 2026 alusta alkaen.

Näettekö estettä kerätä rakenteisena datana tarjousten vertailuperusteita ja vertailuhintoja/laatupisteitä koskevia tietoja?

Emme tunnista varsinaisia esteitä julkisen tiedon osalta, mutta emme myöskään tästä saatavaa hyötyä, sillä kokonaistaloudellisuus ja vaadittu laatu eivät ole yhteismitallisia eivätkä vertailukelpoisia eri kilpailutusten välillä. Joissain tilanteissa vertailu- ja laatukriteerit sekä hinnat voivat sisältää myös turvaluokiteltua tai muutoin salassa pidettävää tietoa.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[Julkisten hankintojen tietovarantoa koskevan arviomuistion ehdotuskohtainen lausunto_Senaatti-kiinteistöt.docx](#)

Virkkala Tero
Senaatti-kiinteistöt - Kuikka Esapekka, Hankintatoimi